

Zaštitnik ljudskih prava
i sloboda Crne Gore
Ombudsman

Kabinet Zaštitnika 020/241-642
Savjetnici 020/225-395
Centrala 020/225-395
Fax: 020/241-642
E-mail: ombudsman@t-com.me
www.ombudsman.co.me

Broj:01-641/22

Podgorica, 17. oktobar 2022. godine
MP/MP

**JZU ZAVOD ZA HITNU MEDICINSKU POMOĆ CRNE GORE
-g-dinu Vuku Nikoviću, direktoru-**

PODGORICA

Poštovani,

Instituciji Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, dana 14. septembra 2022. godine, XX, podnio je pritužbu na postupanje Zavoda za hitnu medicinsku pomoć - Jedinice za hitnu medicinsku pomoć Herceg Novi, zbog nepružanja adekvatne ljekarske pomoći XX, od strane ordinirajućeg ljekara te ustanove.

U pritužbi je u bitnom istaknuto da je dana 18. avgusta 2022 godine oko 23:30 časova u prostorije Hitne pomoći dovezena XX zbog povrede, odnosno potpunog preloma kuka lijeve noge. U prostorije Hitne pomoći dovezena je u pratnji čerke XX i unuka XX. Dežurni ljekar je nakon pregleda pacijenta istu uputila u opštu bolnicu u Risnu na način da se pacijent preveze do JU Spec. bolnice u Risnu privatnim vozilom, tj. vozilom kojim je i dovezena u prostorije HMP ili da se „snađu“ za prevoz, ne dajući saglasnost da se očigledno teško povrijeđeni pacijent, sa teškim i potpunim prelomom kuka na lijevoj nozi, starosti od 88 godina, do bolnice u Risnu preveze sanitetskim vozilom i uz pratnju stručnog lica.

Povodom podnijete pritužbe, a u cilju ispitivanja povrede ljudskih prava i sloboda, Zaštitnik je, shodno odredbi člana 28 stav 1 Zakona o zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda, pokrenuo ispitni postupak i od JZU Zavoda za hitnu medicinsku pomoć Crne Gore zatražio izjašnjenje.

U izjašnjenju JZU Zavoda za hitnu medicinsku pomoć Crne Gore br. 13125, od 30. septembra 2022. godine u bitnom se navodi, da je na zahtjev direktora Zavoda dežurna doktorica iz jedinice za HMP Herceg Novi dr XX dostavila izjavu br.13095 od 30.septembra 2022.godine, u kojoj se navodi "da je dana 18.avgusta 2022. godine oko 00:14 pacijentkinja XX dovezena privatnim vozilom ispred ulaza jedinice za HMP u Herceg Novom u pratnji dva člana porodice. Heteroanamnestički podaci od čerke pacijentkinje glasili su:„Pala je u kući i žali se na bol u lijevoj nozi, ne može da se osloni na lijevu nogu“. Izašla sam iz prostorija HMP da vidim pacijentkinju koja je sjedjela u autu. Pacijentkinja se žalila na bol u lijevom kuku i pri najmanjem pokretu. Obzirom na moju procjenu da je moguće da se radi o prelomu lijevog kuka te da je svako dodatno pomjeranje pacijentkinje iz auta upravo rizik za pogoršanje povrede (dislokaciju), članovima porodice (brat i sestra) saopštila sam da ću izdati uput za SB Risan-ortopedija i da pacijentkinju odvezu autom kojim su je dovezli, zbog objašnjenja navedenog

u tekstu gore. Napominjem ovom prilikom da se u najvećem broju slučajeva pri padu starijih lica, HMP poziva u kućnu posjetu ili na drugo mjesto događaja upravo iz razloga da se povrijeđena lica ne pomjeraju bez pomoći ljekara i tehničara HMP."

Nadalje se navodi da je Zakonom o hitnoj medicinskoj pomoći članom 13. stav 1 propisano da se pacijenti sa ugroženim osnovnim životnim funkcijama transportuju vozilom za hitan sanitetski transport do najbliže zdravstvene ustanove sekundarnog ili tercijalnog nivoa, samo u pratnji doktora.

Imajući u vidu istaknuto, proizlazi da je ordinirajuća ljekarka jedinice hitne medicinske pomoći Herceg Novi u slučaju pacijentkinje XX, a na osnovu njenog stanja, procijenila da postoji mogućnost preloma lijevog kuka i da joj je na osnovu te procjene izdat uput za Opštu bolnicu Risan, u cilju utvrđivanja stvarne dijagnoze i daljeg liječenja.

Polazeći od iznijetog, te činjenice da je ljekarka hitne medicinske pomoći iznijela svoju procjenu o zdravstvenom stanju pacijentkinje XX, upućujući je u drugu zdravstvenu ustanovu u cilju pružanja odgovarajuće zdravstvene zaštite, a prema utvrđenoj dijagnozi od strane ljekara odgovarajuće specijalnosti, Zaštitnik ukazuje da nema mandat da preispituje da li je procjena zdravstvenog stanja pacijentkinje bila ispravna ili ne.

Takođe, imajući u vidu da je povodom konkretnog slučaja protiv zaposlenih u zdravstvenoj ustanovi hitne medicinske pomoći Herceg Novi, podnijeta krivična prijava nadležnom državnom tužiocu, zbog krivičnog djela ugrožavanja života i zdravlja građanina, nesavjestan rad u službi, nesavjesno pružanje ljekarske pomoći i neukazivanje ljekarske pomoći, Zaštitnik očekuje da će tužilaštvo blagovremeno razmotriti krivičnu prijavu i o tome zauzeti svoj stav, odnosno donijeti odluku i o tome obavijestiti njenog podnosioca.

U odnosu na dio pritužbe u kojem podnositelj ističe nezadovoljstvo postupanjem ljekarke hitne medicinske pomoći, na način što je pacijentkinju XX uputila da se privatnim vozilom preze do Opšte bolnice u Risnu, bez pratnje stručnog lica, a što nije negirano od strane ordinirajućeg ljekara, posebno cijeneći okolnost da se radi o pacijentkinji starosne dobi 88 godina, Zaštitnik smatra da je u konkretnom slučaju neophodno preventivno, u cilju ostvarivanja prava na zdravstvenu zaštitu, te sprječavanja mogućeg kršenja ljudskih prava i sloboda ukazati na pravne standarde i pravnu tekovinu Evropske Unije u pogledu zdravstvene zaštite i prava pacijenata.

Standardi koji štite ljudska prava u sistemu zdravstvene zaštite u evropskim okvirima su obavezujuća dokumenta Evropske unije, kao i dokumenta Savjeta Europe i civilnog sektora. Savjet Europe je u cilju ostvarivanja osnovnih ličnih i demokratskih prava i sloboda u Evropi donio neke od najvažnijih dokumenata i uspostavio Evropski sud za ljudska prava kao dio stalnog sistema pravne zaštite. Evropska povelja o pravima pacijenata, koja je krajem 2002. godine ratifikovana u Briselu, je postala osnovni dokument za reformu zdravstva u zemljama EU.

Svi građani Evropske unije imaju pravo na preventivnu zdravstvenu zaštitu i pravo na medicinski tretman pod uslovima koji su regulisani nacionalnim zakonima i praksom. U svim definicijama, kao i u primjeni politike i djelatnosti Evropske unije, mora se predvidjeti visoki nivo zaštite ljudskog zdravlja.

U skladu sa pomenutim standardima, određeni aspekti medicinske njegе uključuju odgovornosti države u okviru prava na poštovanje privatnog života. Pozitivne obaveze su tu naročito važne.

Konkretno, države imaju dužnost da usvoje odgovarajuće mјere kako bi ispunile svoje pozitivne obaveze, moraju uvesti zakonski i podzakonski okvir koji obavezuje javne i privatne bolnice na sljedeće:

1. da usvoje odgovarajuće mјere za zaštitu prava pacijenata na fizički integritet; i
2. da obezbijede žrtvi medicinskog nemara pristup procesu putem kojeg može da dobije nadoknadu za štetu koju je pretrpjela.

Takav će okvir obezbijediti zaštitu fizičkog integriteta pacijenata¹.

Zdravstvena zaštita kao temeljno ljudsko pravo podrazumijeva sve oblike pružanja medicinske pomoći sa svrhom postizanja zdravlja čovjeka. Ustavno jemstvo prava na zdravstvenu zaštitu ne ostvaruje se neposredno na temelju Ustava nego se razrađuje zakonima kojima je propisan i postupak za njegovo ostvarivanje.

U pogledu relevantnih nacionalnih propisa u oblasti zdravstvene zaštite, Zaštitnik ukazuje da su tim propisima jasno uređeni organizacija, sprovođenje i pružanje zdravstvene zaštite, prava i dužnosti građana u ostvarivanju zdravstvene zaštite, društvena briga za zdravlje građana, prava i obaveze zdravstvenih radnika i zdravstvenih saradnika, kvalitet zdravstvene zaštite, kao i druga pitanja od značaja za funkcionisanje zdravstvene zaštite. Jednako pravo na kvalitetnu i kontinuiranu zdravstvenu zaštitu garantuje se svakom pacijentu u skladu sa njegovim zdravstvenim stanjem, opšteprihvaćenim stručnim standardima i etičkim načelima, uz pravo na ublažavanje patnje i bola u svakoj fazi bolesti i stanja, na svim nivoima zdravstvene zaštite.

U ostavirivanju ovih prava posebno je dat akcenat na obezbjeđivanju poštovanja ljudskog dostojanstva, fizičkog i psihičkog integriteta i zaštiti tih prava.

Takođe, Zaštitnik ukazuje da je hitna medicinska pomoć posebna oblast zdravstvene djelatnosti koja se obavlja i organizuje radi preduzimanja neophodne i neodložne medicinske intervencije, čije bi nepreduzimanje ugrozilo život i zdravlje građana ili izazvalo trajno oštećenje. Hitna pomoć podrazumijeva hitno medicinsko zbrinjavanje lica kojima je zbog bolesti, stradanja ili ozljede neposredno ugrožen život, pojedini organ ili dijelovi tijela, odnosno kod kojih bi u kratkom vremenskom periodu moglo doći do ugroženosti osnovnih životnih funkcija, disanja i srčanog rada, a u svrhu maksimalnog skraćenja vremena od nastanka hitnog stanja do potpunog zbrinjavanja, odnosno do upućivanja na dalje liječenje.

Član 13 Zakona o hitnoj medicinskoj pomoći kojim se propisuje da pacijenti sa ugroženim osnovnim životnim funkcijama transportuju se vozilom za hitan sanitetski transport do najbliže zdravstvene ustanove sekundarnog ili tercijarnog nivoa, samo u pratnji doktora, a na koje se u konkretnom slučaju poziva nadležna ustanova, Zaštitnik ukazuje da se ova odredba u konkretnom slučaju ne bi trebala strogo formalistički tumačiti i primjenjivati, imajući u vidu cilj i svrhu norme i da je treba šire tumačiti. Ona mora biti shvaćena u širem smislu, jer je prioritetna obaveza države da osigura efikasno funkcionisanje zdravstvenog sistema, posebno sagledavajući interes osiguranika.

¹ Vasileva protiv Bugarske, presuda od 17. marta 2016, predstavka br. 23796/10; Jurica protiv Hrvatske, presuda od 2. maja 2017, predstavka br. 30376/13; Mehmet Ulusoy i ostali protiv Turske, presuda od 25. juna 2019, predstavka br. 54969/09

Upravo je i Evropski sud u mnogim svojim presudama istakao na ovu činjenicu, ukazujući da se u izuzetnim okolnostima može utvrditi odgovornost države zbog propusta zdravstvenih radnika, i to u slučaju kada je radnja i propust pružaoca zdravstvenih usluga prešla običnu ljekrsku grešku ili nemar, u smislu da su zdravstveni radnici suprotno svojim profesionalnim obavezama, uskratili hitnu medicinsku pomoć pacijentu uprkos tome što su bili svjesni da život osobe može biti ugrožen ukoliko se takva pomoć uskraći.

Isto tako, utvrdio je da u gotovo svim slučajevima, propust u zdravstvenoj zaštiti i liječenju kojim se krši integritet pacijenta proističe iz propusta bolničke uprave ili ljekaza pojedinaca, a ne iz propusta države da postupi u skladu sa svojim pozitivnim obavezama po Konvenciji.

U konkretnom slučaju po mišljenju Zaštitnika pružalac zdravstvene usluge bio je, u posjedu onih činjenica koje se odnose na trenutno zdravstveno stanje pacijentkinje i njene životne dobi, te da takvo stanje u toj životnoj dobi ne isključuje mogućnost pogoršanja njenog zdravstvenog stanja, odnosno moguće pojave određenih komplikacija.

Ovakvim postupanjem stvara se utisak da pružalac zdravstvene usluge nije sa dužnom pažnjom postupao u skladu sa pravilima zdravstvene struke, poštujući opšteprihvaćene standarde i etička načela u ovoj oblasti, kako bi se obezbijedio adekvatan tretman pacijentkinji XX, uključujući prisustvo stručnog lica prilikom njenog transporta do odgovarajuće ustanove.

Zaštitnik **ukazuje da** nastavljanjem sa ovakvom praksom u postupanju, u ovakvim ili sličnim situacijama, pružaoca zdravstvenih usluga, moglo bi predstavljati indikator da ovakvo postupanje, odnosno nepostupanje može imati za posljedicu proizvoljnost u vršenju zakonskih ovlašćenja, i ugroziti, odnosno povrijediti određena prava pojedinca.

Istovremeno Zaštitnik **upozorava** da nedostatak odgovarajućeg pristupa pacijentu i nesagledavanje svih okolnosti njegovog zdravstvenog stanja, kao i odsustvo profesionalnog djelovanja, može imati za posljedicu vođenje postupaka i utvrđivanje odgovornosti države ne samo na nacionalnom nivou, već i pred ESLJP, u kom pravcu je Sud već utvrđivao odgovornost države da zbog propusta zdravstvenih radnika garantuje i zaštititi pravo podnosioca predstavke na poštovanje njegovog tjelesnog integriteta.

**ZAMJENICA ZAŠTITNIKA
LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA CRNE GORE**
Snežana Armenko